

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Djur- och miljöenheten
Eva Smedborn Paulsson

Yttrande

Datum
2021-11-15

Diarienummer
570-7641-2021

Regeringskansliet
c/o Miljödepartementet

Remiss om ändringar i stödet till sanering av förorenade områden, svar senast 2021-11-22 [M2021/01772]

Er beteckning: M2021/01772

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län anser att förslaget om ändringar i stödet till sanering av förorenade områden ska betraktas som en tillfällig lösning. Ändringarna möjliggör för att arbetet med efterbehandling av förorenade områden där ansvar saknas kan återupptas, men innebär även att bidrag/stöd-systemet blir mer komplext, arbetskrävande och svårare att tillämpa. Länsstyrelsen vill poängtera att föreslagna förändringar innebär en negativ påverkan för företag som äger fastigheter som är förorenade då reglerna för statligt stöd blir svårare att tillämpa. Det blir mer komplext och innebär ingen förenkling för företag. Vidare innebär ändringarna en stor risk för att både länets och landets kommuner inte kommer vilja ta på sig huvudmannaskap i åtgärdsprojekt i och med det större administrativa arbetet. Redan idag säger många mindre kommuner nej till huvudmannaskap, föreslagna förändringar gör det inte mer motiverande för dem. För Länsstyrelsen kommer förändringarna innebära mer arbete gällande administration, vägledning och ärendehantering, varför mer resurser behövs.

Föreslagna förändringar innebär därmed en stor risk för att saneringstakten för prioriterade förorenade områden minskar, med konsekvensen att miljömålet *Giftfri miljö* inte kommer kunna nås med avseende på förorenade områden. Av denna anledning anser Länsstyrelsen att det finns ett behov av ett mer sammanhängande och enklare system för statligt stöd. En utredning för hur ett sådant system ska utformas bör påbörjas så snart som möjligt

Vidare anför Länsstyrelsen att förslaget till ny förordning och ändringar i befintlig förordning behöver förtydligas i några punkter, exempelvis rörande vem som ska kräva tillbaka stöd från en statlig huvudman och vilka kostnader huvudmannen kan få bidrag för.

Det finns en stor osäkerhet i hur de föreslagna förändringarna ska tillämpas i praktiken. Här ser Länsstyrelsen att Naturvårdsverket har ett stort ansvar att ta fram vägledning och gärna mallar som förenklar arbetet för företag, huvudmän och länsstyrelserna. Länsstyrelsen efterfrågar också att Naturvårdsverket samråder med länsstyrelserna om vilka behov som finns och hur vägledningen ska utformas. Detta arbete behöver påbörjas direkt, för att ha en plan när ändringarna tas i kraft den 1 januari 2022.

Avsnitt 2.1 Förslag till förordning om statligt stöd för efterbehandling av föroreningsskador

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget om en ny förordning, men endast som en tillfällig lösning

Länsstyrelsen ställer sig i stort positiv till den nya förordningen som en tillfällig lösning så att arbetet med efterbehandling av prioriterade områden kan återupptas. Det förslagna alternativet är bättre än arbetet stoppas upp på obestämd tid. De föreslagna ändringarna innebär dock en stor risk att efterbehandlingstakten saktar in, i ett läge där takten skulle behöva öka om miljömålet *Gifrfri miljö* med avseende på förorenade områden ska kunna nås. Några av anledningarna till att föreslagna ändringar innebär att efterbehandlingstakten saktas in är:

- Systemet med två parallella förordningar innebär ett mer komplicerat ansökningsförfarande med flera uppgifter och i flera fall kan ansökan behöva göras enligt båda förordningarna. Det kommer krävas mer administration från huvudmän, länsstyrelserna samt Naturvårdsverket, vilket tar mer tid.
- Efterbehandlingsåtgärderna kan ta längre tid i och med att de olika stegen i åtgärdsfas blir mer uppdelade då åtgärdsförberedelser och uppföljning behöver ansökas enligt nuvarande förordning och genomförande av åtgärd enligt den nya förordningen.
- Ansökningar blir beroende av ytterligare en part, fastighetsägande företag, som kan säga nej till att bekosta en ev. värdeökning eller inte ge sitt medgivande till ansökan, vilket innebär att efterbehandlingsåtgärder försenas alternativt inte blir av.
- Kommuner blir mindre motiverade att ta på sig huvudmannaskap för efterbehandlingsprojekt, vilket innebär att färre projekt blir av. Huvudmannaskapet upplevs redan idag som en flaskhals, där många kommuner inte vill ta på sig att vara huvudman. Föreslagna ändringar gör arbetet med huvudmannaskap mer arbetskrävande och krångligt och befaras därför bli en ännu större flaskhals.

Även om Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om ny förordning anser vi att vissa delar av förordningen behöver förtydligas eller kompletteras, se nedan.

I ORDFÖRKLARINGAR BÖR ÄVEN DEFINITION PÅ EKONOMISK VERKSAMHET GES

För att förtydliga vad som menas med ekonomisk verksamhet borde även en ordförklaring för det anges.

DET BÖR GÖRAS ETT TILLÄGG I 13§ OM ATT STÖD INTE FÅR GES FÖR ÅTGÄRDER SOM PÅBÖRJATS INNAN LÄNSSTYRELSEN FATTAT BESLUT OM STÖD

Enligt 13§ ska stöd inte få ges till åtgärder som har påbörjats innan Naturvårdsverket har beslutat att bevilja medel för en åtgärd. Stöd bör heller inte få ges i de fall åtgärden

påbörjas innan Länsstyrelsen fattat beslut om stöd, vilket sker efter att Naturvårdsverket har beslutat att bevilja medel.

DET BÖR TYDLIGGÖRAS VEM SOM SKA BESLUTA OM ATT KRÄVA TILLBAKA ETT UTBETALAT STÖD OM HUVUDMANNEN ÄR EN STATLIG MYNDIGHET

Enligt 39§ får Länsstyrelsens kräva tillbaka utbetalat stöd från en huvudman som är en kommun. Hur ev. återkrav ska hanteras när huvudmannen är en annan statlig myndighet anges inte och bör förtydligas i förordningen. Annars är tolkningen att återkrav av stöd från exv. SGU inte kan göras och att Länsstyrelsen i dessa fall tvingas vända sig mot de fastighetsägande företagen istället. Detta kan medföra en ovillighet från de fastighetsägande företagen att skriva under en ansökan om stöd, med konsekvensen att åtgärdstakten av prioriterade förorenade områden minskar.

Avsnitt 2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande

Länsstyrelsen ställer sig positiv till de flesta föreslagna ändringar, men anser att delarna avseende kostnader för auktoriserad fastighetsvärdering och framtagande av ansökan behöver ses över

Det är bra att det förtydligas i förordningen avseende huvudmannens roll och att bidrag för bevara eller återställa natur- eller kulturmiljövärden i samband med avhjälpandeåtgärder kan ges. Att det även öppnas upp för att bidrag kan användas för att bekosta fastighetsvärdering och framtagande av ansökan är bra, det behövs dock justeringar enligt nedan.

ANLITANDE AV OBEROENDE AUKTORISERAD FASTIGHETSVÄRDERARE OCH UPPRÄTTANDE AV ANSÖKAN OM BIDRAG ENLIGT FÖRORDNING 2004:100 BÖR OCKSÅ KUNNA BEKOSTAS AV BIDRAGET

Enligt förslaget till ändring av förordningen anges i 2§ punkt 4 att bidrag kan beviljas för anlitande av fastighetsvärderare eller för upprättande av ansökan om efterbehandlingsåtgärder enligt den nya förordningen, d.v.s. i de fall ansökan avser statligt stöd och inte statligt bidrag enligt nuvarande förordning.

Medel för fastighetsvärdering och framtagande av ansökan bör även kunna sökas i de fall det handlar om statligt bidrag enligt nuvarande förordning. Det skulle innebära lika förutsättningar oavsett vilken förordning medel för efterbehandlingsåtgärderna söks via. Detta skulle även innebära att små kommuner kan bli mer motiverade till att ta på sig huvudmannaskap, då det blir mindre kostnader som de kan få stå för själva om bidrag ges även när ansökan ska göras enligt nuvarande förordning.

BIDRAG FÖR ANLITANDE AV OBEROENDE AUKTORISERAD FASTIGHETSVÄRDERARE OCH UPPRÄTTANDE AV ANSÖKAN BÖR INTE BEGRÄNSAS TILL ATT ENDAST KUNNA GES OM SÄRSKILDA SKÄL FÖRELIGGER

Enligt förslaget till ändring av förordningen anges i 3§ att bidrag enligt 2§ punkt 2, 4 eller 6 endast får ges om det finns särskilda skäl.

I skäl till förslaget (Avsnitt 5.3) anges att syftet med att bidrag ska kunna ges är för att säkerställa att det inte blir några extra kostnader för huvudmannen. Det förklaras ingenstans varför bidraget endast ska få ges om det finns särskilda skäl eller vilka skäl det kan vara frågan om. Länsstyrelsen anser att bidrag bör kunna beviljas i samtliga fall, om medel finns. Detta för att både förenkla hanteringen hos alla involverade (huvudman, länsstyrelserna och Naturvårdsverket), men också för att det inte ska bli ett skäl till att kommuner inte väljer att ta på sig huvudmannaskap på grund av lite resurser hos kommunerna.

Om bidrag inte ska kunna beviljas i samtliga fall bör det tydliggöras vilka typer av särskilda skäl som kan föranleda till att bidrag kan beviljas för 2§ punkt 4.

Avsnitt 4 En ny förordning om statligt stöd införs

Avsnitt 4.1.1 Gränsdragning gentemot den nuvarande förordningen om avhjälpande av föroreningskador och statligt stöd för sådant avhjälpande

DET BÖR TYDLIGGÖRAS VAD SOM MENAS MED ATT DET BÖR HA KONSTATERATS ATT FASTIGHETSÄGAREN INTE HAR NÅGON SKYLDIGHET ATT STÅ FÖR KOSTNADERNA FÖR EN EFTERBEHANDLING.

Av meningen tolkas det som att den nya förordningen endast gäller i de fall fastighetsägaren i en ansvarsutredning inte bedöms ha något ansvar för föroreningskadan enligt miljöbalken. I avsnitt 4.2.3 anges att stöd kan ges om ansvar enligt miljöbalken eller äldre lagstiftning att utföra eller bekosta åtgärder inte kan utkrävas eller endast kan utkrävas delvis.

I de fall den ansvariga verksamhetsutövaren har bedrivit verksamhet efter 1969, men inte finns kvar att utkräva ansvar från så kan ansvar utkrävas från fastighetsägaren, beroende på när denna har förvärvat fastigheten, enligt miljöbalken. Av ovanstående mening blir det en otydlighet om stöd kan beviljas i de fall fastigheten ägs av ett företag och samtidigt bedöms ha ett delvist ansvar för att bekosta åtgärder.

Avsnitt 4.3 Stödberättigande kostnader

BRA ATT ÖVERENSKOMMELSE OM ATT DET FASTIGHETSÄGANDE FÖRETAGET BEKOSTAR EN EV. VÄRDEÖKNING ÄR ETT KRAV FÖR ATT STÖD SKA KUNNA BEVILJAS

Länsstyrelsen anser att den föreslagna ordningen är att föredra jämfört med den alternativa ordningen att införa en bestämmelse att huvudmannen ska redogöra för hur de ska säkerställa att det fastighetsägande företaget står för den eventuella värdeökningen. Det blir tydligare för alla om det är överenskommet redan innan ansökan lämnas in.

Avsnitt 4.4 Ansvar att företräda staten

ANSVARET ATT FÖRETRÄDA STATEN MOT FASTIGHETSÄGANDE FÖRETAG I MÅL OM KOSTNADSANSVAR FÖR FASTIGHETSÄGAREN BÖR SKÖTAS AV KAMMARKOLLEGIET

Länsstyrelsen anser att förslaget att låta Kammarkollegiet företräda staten i dessa mål är motiverat och bra. Länsstyrelserna får ändå i och med föreslagna ändringar nya uppgifter och ansvarsområden jämfört med tidigare, det är därför positivt att ansvaret att företräda staten läggs på en annan myndighet som har erfarenhet av liknande uppgifter och som kan bygga upp en samlad kompetens för ändamålet.

Länsstyrelsen ser inga problem med att samråda med Kammarkollegiet i frågan.

Avsnitt 4.5 Ansökan om stöd

EN PLAN OCH BEREDSKAP FÖR HUR ÄRENDEN DÄR DET FASTIGHETSÄGANDE FÖRETAGET INTE GER SITT MEDGIVANDE TILL ÅTGÄRDerna ELLER INTE HAR EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT STÅ FÖR EN VÄRDEÖKNING BÖR TAS FRAM

Länsstyrelsen anser att det är positivt att frågan lyfts och att det föreslås att Naturvårdsverket ska bevaka uppkomsten av dessa ärenden och informera regeringen. Vi ser att det finns en risk att flertal ärenden av denna typ uppstår och det behöver finnas en plan för hur de ska hanteras. Om åtgärder i dessa ärenden fördröjs alltför länge, kan det leda till ett dyrare efterbehandlingsarbete då vissa utredningar och annat arbete kopplat till ansökan till viss del kan bli inaktuella och behöva göras om. En plan för hur dessa ärenden ska hanteras bör därför tas fram.

Avsnitt 4.8.3 Länsstyrelsen kan kräva att huvudmannen, om det är en kommun, ska betala tillbaka stöd

DET BEHÖVER FÖRTYDLIGAS HUR ÅTERKRAV SKA SKE I DE FALL EN STATLIG MYNDIGHET ÄR HUVUDMAN

Det framgår att Länsstyrelsen inte kan kräva tillbaka stöd från en huvudman som även är en annan statlig myndighet. Det framgår dock inte hur ev. återkrav i dessa fall ska göras. Det inbjuder till att återkraven istället riktas mot det fastighetsägande företaget, vilket kan innebära en svårighet att få de fastighetsägande företagen att gå med på att åtgärderna genomförs då de kan hamna i sitsen att bli återbetalningsskyldiga.

Det bör därför tydliggöras i förordningen vem som ansvarar för att kräva tillbaka stöd i de fall huvudmannen är en statlig myndighet.

Allmänna synpunkter

Hela bidrags/stödsystemet för efterbehandling av förorenade områden bör ses över och ett mer sammanhängande system som förenklar och effektiviserar arbetet för berörda aktörer bör tas fram

Länsstyrelsen anser att det är positivt att det har tagits fram en lösning i form av den nya förordningen, för att arbetet med att efterbehandla förorenade områden där fastighetsägaren bedöms vara stödmottagare kan tas vid igen. Vi ser dock detta endast

Yttrande

Datum
2021-11-15

Diarienummer
570-7641-2021

som en tillfällig lösning och efterfrågar en översyn av hela systemet för att få fram en mer sammanhållande lösning, som är långsiktig och enklare att tillämpa än föreslagna ändringar. Detta är en nödvändighet om vi ska ha en chans att uppnå miljömålet *Giffri miljö*. Även i förslaget till ändringar framförs att ett mer sammanhållet system bör tas fram (Avsnitt 4.7.2).

Det finns en stor osäkerhet i hur förändringarna ska tillämpas och det finns ett stort behov av vägledning från framförallt Naturvårdsverket

Många av de funderingar och synpunkter som Länsstyrelsen har på förordningen rör framförallt hur förändringarna ska tillämpas i praktiken. Exv vilka uppgifter behövs i ansökningarna, hur ser ansökningsprocessen ut när åtgärden behöver sökas enligt båda förordningarna samtidigt, hur ska ansökningarna handläggas, vad händer om det fastighetsägande företaget säljer fastigheten under pågående åtgärd m.fl.

Detta är frågor som förordningen inte kan ge ett direkt svar på, utan måste arbetas fram i den vägledning som Naturvårdsverket ger. Länsstyrelserna anser att det är viktigt att Naturvårdsverket börjar se över vägledningsbehovet på en gång så att det finns en plan för hur förändringarna ska tillämpas i samband med ikraftträdandet den 1 januari 2022.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med miljöskyddshandläggare Eva Smedborn Paulsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Susanna Löfgren, länsråd, och Marina Wallén Mattson, enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.